

pevskih, tamburaških, diletantskih, gledaliških, deloma gasilnih, izjemoma sokolskih društev. Govorniki narodovega življenja, časopisi, bili se pa boj za ravnopravnost slovenskega jezika, borili so za pridobitev v nemčurske roke padlih občin, vabili na narodne veselice, koncerte, gledališke uprizoritve, plese. Dandanes se naše javno življenje očitno giblje v precej drugih kolonijah.

Narod se živahno poteguje za dobre komunikacije, za vodovode, za uravnavo svojih rek in potokov, za zboljšanje vinogradov. Množi se število kmetijskih gospodarskih društev in zadrug, ustanavljajo se mlekarstva, kletarstva, vinogradniška društva. Dan za dnevom zagleda beli dan kako konsumno društvo, dočim drugo lega v rani grob. Raste število posojilnic po Šulce Deličevem in po Reiffeisenovem načinu, porajajo se velike kreditne banke, da, gospoda, celo akcijske družbe. Delavstvo, kmetijsko ljudstvo, obrtništvo in trgovstvo se organizuje. Zrcalo javnega narodnega življenja, časopisje, razpravlja dan na dan vprašanja gospodarstvenega značaja, bije ljut boj gospodarskih interesov posameznih skupin naroda nasproti drugim. Zagovarja in bodri kmeta — ter po nepotrebnem — tudi ščuva zoper obrtnika in trgovca meščana, dočim se nasprotno trgovec in obrtnik po svojih glasilih krčevito in mrzlično postavljata v ohrambo za svoj napredek. Imamo celo glasila, ki so posvečena izključno gojitvi gospodarstvenih zadev, kakor so „Kmetovalec“, „Zadruga“, „Narodni Gospodar“, „Narodnogospodarski Vestnik“. Izdajajo se knjige o gospodarstvu in o perečih družbenih vprašanjih.

Gospoda! To je prevrat! To je nova smer našega javnega življenja. Po grozovitem gospodarskem udarcu sedemdesetih let, po padu banke „Slovenije“, dviga se naš narod krepko iz dolgoletne malodušnosti glede gospodarstvenega napredka. Če se ne varam, živimo v srečnem začetku novega, živahnega gospodarskega razvoja.

Zategadelj kratko opozarjam na nujno potrebo dobre gospodarstvene politike za Slovence. To potrebo dokažem najizraziteje, ako se dotaknem slovenskih populacijskih razmer, torej ljudskega gibanja na Slovenskem — ali morebiti pravilneje — iz Slovenskega v tujino. Velja namreč o nas Slovencih isto, kar je nekoč Čeh Stransky o svojem narodu slovesno zatrnil nasproti Nemcem, da se lahko tolažimo z lastnostjo, ki se francoski imenuje fécondité. Slovenci kakor splošno Slovani se množijo znatno bolj nego romanska, tudi bolj nego germanska plemena. Mimorede omenjeno, iz tega dejstva si je možno razlagati, da nas je Slovencev, dasiravno se nam stotine in tisoči vsako leto odtujijo, vendar precej konstantno zmiraj približno poldrugi milijon. Toda o tem nisem nameraval govoriti. Govorim o posledicah velikega razmnoževanja slovenskega plemena. Povdarjam, da se zemljišče, ki je po večini našega ljudstva vir do-

hodkov, po domače, vsakdanjega kruha, nikakor ne da v enakem razmerju povečati in razmnožiti, ampak naša domovina ostaja jednako obsežna — glede zemljišča. Izdatnost poljedelstva se istotako ne da razmerno povečati in se tudi v bodoči dobi nemara ne bode dala. Ako se ob teh razmerah ne poprimemo krepko zdrave gospodarske politike, baš sedaj, ko se dozdeva, kakor da slovenski narod dozoreva za gospodarstveni razvoj, tedaj bode statistika ljudskega gibanja še nadalje leto za letom dovajala do tistih strahovitih zaključkov.

Tisoči krepkih delavskih rok in najpraktičnejši talenti romali bodo še nadalje v velika mesta, ki se bodo, kakor populacijonistika dokazuje, tudi v bodoče progresivno večala in sprejemala v sebe izseljujoče se krepko kmetijsko prebivalstvo. Doma bodo ostajali starci, žene in otroci ter životarili, kakor se dandanes na Slovenskem životari. Gospoda moja, treba krepke jednotne gospodarske politike, tu treba energične organizacije po zdravih, jednotnih gospodarstvenopolitičnih principih! Izkoristiti treba vsa moderna sredstva, da se odpro našemu narodu doma v obrtu in trgovstvu novi viri dohodkov in da se slovenski živelj, prešedši v mesta, ne le narodno ne izgubi, ampak vsled premišljene organizacije utrdi in pomnoži in izpodriva tujce — germanizatorje.

Kako globoko naj se nasajajo sadna drevesa?

Vsak sadjerejec ve, da se mlada drevesca pri presajanju ne smejo globokeje vsaditi, nego so bila na prejšnjem mestu, v drevesnici ali drugod. Da bi se o tem gotoveje prepričal, napravil je neki sadjar pred več leti še naslednjo poskušnjo: Vsadil je iz svoje drevesnice na prosto šest enakih hruškovih drevesc in sicer dve enako globoko, kot ste bili prej, drugi dve za 16 cm in tretji dve pa za 32 cm globokeje. V naslednjih dveh letih pognali sta prvi dve močno in bujno, ostale pa borno in slabo. Nato je odkopal prav do korenin drugi dve, ostali dve pa pustil, kakor sta bili nasajeni. Odkopani dve sta začeli kmalu lepše rasti, dočim sta ostali globokeji še vedno hiral. Naslednje leto je napravil še več poskušenj z drevesci, vsadil nekatera globoko, druga plitvo, in nasledek bil je ravno tisti. Iz tega se je prepričal, da glavna napaka hiranju sadnega drevja je pregloboka saditev. Sadimo torej drevje enako globoko, kakor je bilo v prejšnji zemlji, če pa ono sadimo v močno zemljo, še za 15 do 20 cm višje, pa jo zato zagrnimo nekoliko bolj visoko z rodovitno prstjo.